

Kodu ja kooli roll väärtuste kujundamisel

Eve Kikas

Väärtused ühiskonnas

Ühiskond: reaalselt leiduvad, ideaalis arendatavad

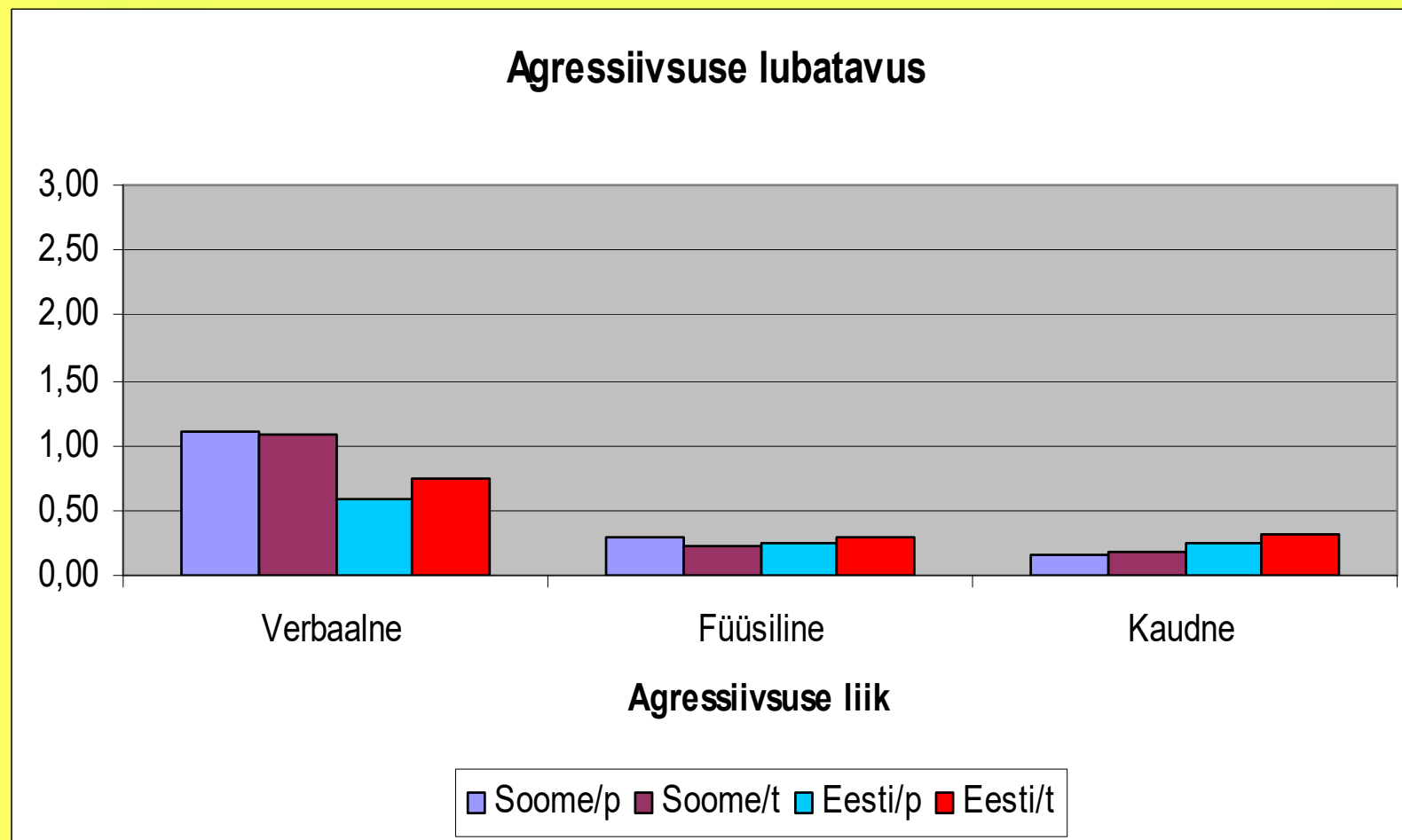
Kool: kajastab ühiskonna ootusi, seotud ideaalidega (RÕK)
reaalselt seotud õpetajate väärtustega, uskumuste, hoiakutega,
nende üldiste õpetamis- ja kasvatustegevuste ning stiiliga

Kodu: kajastatud nii ühiskonna hetkeväärtused kui ka need väärtused,
mis valdavad vanemate lapsepõlves
erinevad väärtussüsteemid, seotud vanemate hariduse, teadmiste jm

Ühiskondlike muutuste tingimustes uskumused, väärtused muutuvad aeglaselt

Uskumused on semiootiliselt vahendatud ja kultuuriliselt konstrueeritud,
mõjutavad mõtlemist ja tegutsemist

Näide

Eesti: 84 poisi ja 72 tüdruku ema

Soome: 76 poisi ja 74 tüdruku ema

Lasteaia viimase rühma lapsed (hinnatud vahetult enne kooli)

Väärtused arenguteooriates

Arenguteooriad – mis on vajalik, et inimesed saaksid realiseerida enda potentsiaali igakülgset

**Vajadus olla iseseisev, otsustusvõimeline, vastutav..... (isiksuse tähtsustamine)
versus**

Vajadus tegusteda koos teistega, kogeda vastastikust mõistmist, kohandada enda tegevusi jm teistega, mitte haiget teha, aktiivselt head teha (kollektiivile allumine, vastastikune sõltuvus)

Sotsiaalsed oskused: oskused suhelda teiste inimestega erinevates sotsiaalsetes keskkondades niisugusel viisil, et

- see on teiste poolt aktsepteeritud (st teistele vastuvõetav, kollektiivi osa)***
- isiksust ennast arendav (isiksus)***

Kodu roll väärtuste arendamisel: esmane kasvatus, pannakse alus väärtustele
Seotud tugevalt vanemate enda väärtuste, teadmistega, pereti erinev

Kooli roll: õpetajatel teadmised arengu- ning õppimise teooriatest, suudavad teadlikult väärtusi arendada

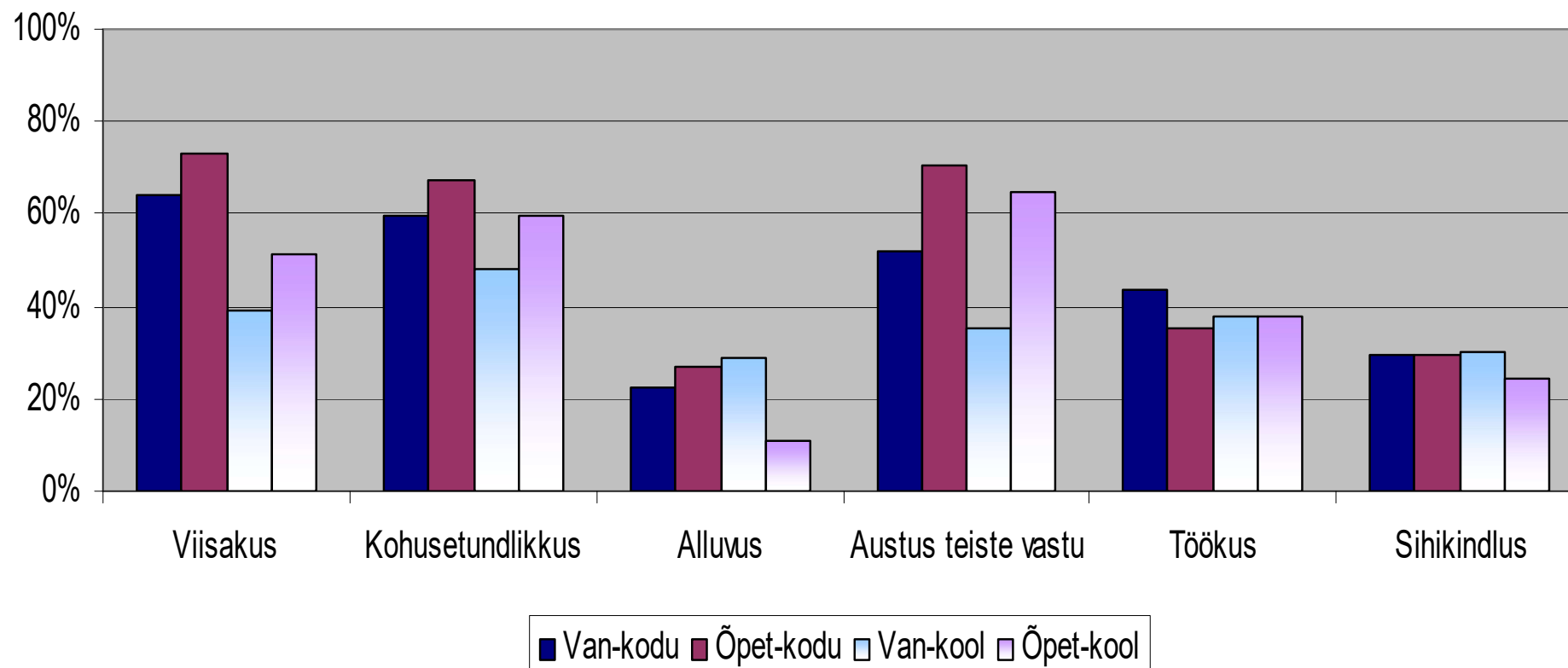
Väärtuste omandamine

- Lapsed (inimesed) õpivad:
 - Vaadeldes ja jäljendades
 - Korduvalt tegevustes osaledes
 - Seoseid luues:
 - sündmuste vahel
 - sündmuse ning tagajärje (nt tasu või karistuse) vahel
 - Sõnaliselt
 - arutledes, analüüvides....

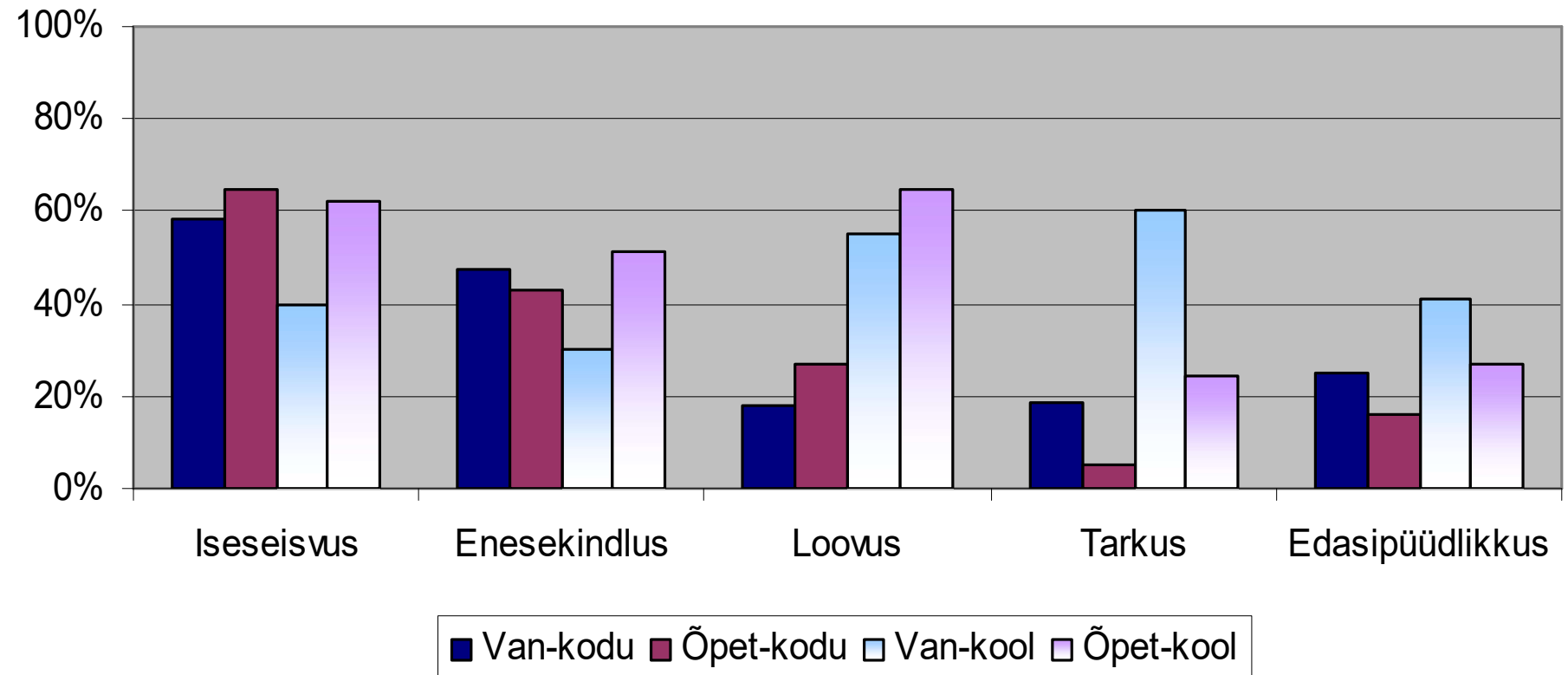
Näide: emade, isade ja õpetajade arvamusel olulistest väärtustest ning nende arendamisest kodus ja koolis

- Osalejad:
 - 493 ema (23-53 aastat, 47 madalam kui keskharidus, 272 keskharidus, 170 kõrgem kui keskharidus)
 - 285 isa (22-58 aastat, 24 madalam kui keskharidus, 176 keskharidus, 79 kõrgem kui keskharidus)
 - 38 klassiõpetajat (24-67 aastat, staaz 0-38)
 - lapsed õppisid esimeses klassis
- Väärtuste loend, valida 5 olulisemat 1) kodus ja 2) koolis. Metoodika välja töötanud Tiia Tulviste

Traditsioonilised väärtused

Individualistlikud väärtused

Kokkuvõtteks

- Väärtused seotud ühiskonnaga, kuid ka vanemate ja õpetajate uskumustega
- Isiksuse arenguks vajalik väärtustada nii individualismi kui teistega seotust, seda saab teha nii kodus kui koolis
- Väärtused kujunevad jälgimise, tegevustes osalemise ja verbaalse õppimise kaudu
 - Esimest kahte liiki õppimist mõjutavad vanemate ja õpetajate uskumused, mis võivad olla teadvustamata
- Väärtuste edukamaks õpetamiseks tuleks õpetajal teadvustada enda uskumusi